

E-Portfolio **VIER**

E-Portfolio **VIER**

Evaluatierapport

Auteur: OBA MileStones B.V.
Versie: 20081010

Inhoudsopgave

1. Samenvatting	2
2. Inleiding	3
2.1 Doelstelling evaluatierapport.....	3
2.2 Doelgroep evaluatierapport.....	3
2.3 Leeswijzer.....	3
3. Het project en de behaalde resultaten	4
3.1 Opgeleverde producten	4
3.2 De behaalde resultaten en conclusies per product	5
3.3 Deelname plugfest	9
3.4 Pilot	10
3.5 Samenwerking projectpartners.....	11
4. Knelpunten	12
5. Het vervolg.....	15
Bijlagen	16
I Draaiboek Pilot E-portfolio VIER Risse.....	16
II Evaluatieformulieren	18

1. Samenvatting

Projectpartners De Ortolaan (cluster 4 school), Het Kwadrant (VMBO Praktijkschool), Risse Groep (sociale werkvoorziening voor de regio Weert), UWV (projectgroep Wajong) en OBA MileStones (Managementadviesbureau & ICT organisatie actief op het gebied van besturing, beleid, strategie, mens en organisatie) zijn de uitdaging aangegaan om voor jongeren met gedragsstoornissen en sociaal-emotionele problematiek een e-portfolio te ontwikkelen op het niveau van cluster 4 en Praktijkonderwijs dat voldoet aan de afspraak E-portfolio NL.

Daarbij is het streven: deze kwetsbare groep jongeren middels optimale samenwerking in de keten op weg te helpen en te begeleiden naar werk of naar een betere maatschappelijke participatie.

Bij de scholing en arbeidstoeleiding van deze groep van arbeidsgehandicapte jongeren zijn veel actoren betrokken. De betrokken partijen gebruiken eigen informatiesystemen voor registratie van gegevens over de ontwikkeling van deze jongeren. De informatie is echter niet op elkaar afgestemd en moeilijk uitwisselbaar. Dit belemmert het functioneren van de keten in het traject van scholing naar arbeid en leidt tot de behoefte aan een uitwisselbaar e-portfolio waarmee jongeren beter begeleid kunnen worden naar opleiding en werk en voort kunnen bouwen op datgene wat zij elders hebben gerealiseerd.

Doelstelling is: niet kijken naar beperkingen, maar uitgaan van mogelijkheden.

Aan de hand van een behoefte onderzoek onder de projectpartners is in kaart gebracht welke inhoudelijke componenten het e-portfolio voor deze doelgroep dient te bevatten. Via het functioneel ontwerp en op basis van de IMS referentiearchitectuur e-portfolio is de applicatie E-Portfolio VIER gebouwd, welke in een pilot met leerlingen en hun begeleiders is uitgetest. Deze aanpak heeft geresulteerd in een e-portfolio dat voor wat betreft inhoud, taalniveau en gebruikersvriendelijkheid is afgestemd op de doelgroep en blijkt de terugkoppeling van Kennisnet op 31 oktober jl. ook voldoet aan de afspraak e-portfolio NL.

Momenteel worden binnen De Ortolaan de voorbereidingen getroffen voor een bredere implementatie en wordt tevens onderzocht of binnen het speciaal basis onderwijs gestart kan worden met E-Portfolio VIER. Ook binnen Kwadrant en De Risse wordt gekeken naar bredere implementatie- en gebruik van E-portfolio VIER.

Rijen – Horn, 18 november 2008

B.A. Barkhuysen & R. Schreurs

<http://www.milestoneseportfolio.nl>

2. Inleiding

2.1 Doelstelling evaluatierapport

Het doel van het evaluatierapport is om geïnteresseerden te informeren over de resultaten van het project E-Portfolio VIER. De kenmerken van de opgeleverde applicatie worden naar voren gebracht en tevens worden de ervaringen beschreven die voor andere onderwijsinstellingen, voor de subsidieverstrekker en voor toekomstige projecten nuttig kunnen zijn. In dit rapport is uiteraard ook aandacht voor de behaalde resultaten binnen het project. Dit evaluatierapport zal - net als de andere producten – worden opgenomen op de projectpagina van Kennisset en is ook te vinden op de voor E-Portfolio VIER ontworpen website: <http://www.milestoneseportfolio.nl>.

2.2 Doelgroep evaluatierapport

Dit evaluatierapport is geschreven voor de projectpartners: De Ortolaan (VSO school), Het Kwadrant (VMBO praktijkschool), de Risse Groep (sociale werkvoorziening voor de regio Weert), UWV en OBA MileStones BV (Managementadviesbureau & ICT organisatie actief op het gebied van besturing, beleid, strategie, mens en organisatie).

Tevens is het rapport geschreven voor de subsidieverstrekker Stichting Kennisset ICT op School. Dit in het kader van de verantwoording van de besteding van de projectgelden. Het rapport is echter vooral bedoeld om scholen, bedrijven en instituten te informeren over het gebruik van portfolio's bij doelgroepen met een verre afstand van de arbeidsmarkt. E-Portfolio VIER voldoet aan de standaard voor uitwisseling en is daarmee uitermate geschikt om "een leven lang leren" te ondersteunen.

2.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 3 worden de deelproducten van het project en de behaalde resultaten beschreven. Vervolgens worden in hoofdstuk 4 ingegaan op de knelpunten van het project. Ten slotte komen in hoofdstuk 5 de vervolgstappen aan bod.

3. Het project en de behaalde resultaten

3.1 Opgeleverde producten

Plan van Aanpak (Projectplan)

In het plan van aanpak wordt aandacht besteed aan de doelstelling om voor arbeidsgehandicapte jongeren met gedragsstoornissen en sociaal-emotionele problematiek een digitaal en uitwisselbaar ontwikkelportfolio te ontwikkelen. Verder is er ook aandacht besteed aan de technische specificaties en aan de organisatorische aspecten alsook de planningen en de begroting.

Behoefteonderzoek

Het doel van het behoefteonderzoek was het in kaart brengen van de behoeften aan een digitaal portfoliosysteem bij de verschillende partners. Voor dit behoefteonderzoek zijn drie verschillende gebruikersgroepen binnen de ketenorganisaties aan de hand van een gestructureerde lijst ondervraagd: de leerlingen, de begeleiders en de systeembeheerders. Hierbij zijn een aantal hoofdvragen onderzocht:

- de capaciteiten van de leerling met betrekking tot het werken met een digitaal portfolio,
- de informatiebehoefte van de leerling,
- de informatiebehoefte van de betrokken instanties in de keten,
- de huidige ICT-infrastructuur van de ketenpartners
- de huidige informatieverwerkingsprocessen.

Functioneel ontwerp

Het functioneel ontwerp is een van de stappen in de ontwikkeling van de applicatie en interface betreffende E-Portfolio VIER. Dit deelproduct had tot doel het te ontwikkelen systeem in kaart te brengen. Hierbij werden de huidige situatie, de wensen en eisen van de klant en de specificaties en structuur van het te ontwikkelen systeem vastgelegd. Het functioneel ontwerp is bedoeld voor zowel de gebruikersgroepen van de projectpartners alsook voor de technici, zodat er een eenduidig beeld ontstaat van het te ontwikkelen systeem.

Instructieboekje

Dit product betreft een gebruikershandleiding voor E-Portfolio VIER en is geschreven in een op de doelgroep afgestemde Jip-en-Janneke-taal. Het boekje is bedoeld voor de leerlingen en hun coaches die met het digitaal ontwikkelportfolio gaan werken. Het instructieboekje is helder, kort en bondig.

Privacy overeenkomst

De privacyovereenkomst is het covenant voor gegevensuitwisseling tussen de partijen die betrokken zijn bij het door Kennisset ICT gesubsidieerde project E-Portfolio VIER. Het privacyreglement is opgesteld volgens de Wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP). Tevens zijn alle verwerkingen van persoonsgegevens gemeld aan het College Bescherming Persoonsgegevens en zijn in te zien via: <http://www.cbppweb.nl/asp/ORSearch.asp>

Service Level Agreement

In deze schriftelijke overeenkomst tussen de leverancier (OBA MileStones BV) en de afnemers (De Ortolaan, Het Kwadrant en De Risse Groep) staan naast de beschrijving van de te leveren diensten, ook de rechten en de plichten van zowel de leverancier als de afnemers.

Documentatie systeemaanpassingen

In de documentatie systeemaanpassingen wordt ingegaan op de gegevensuitwisseling tussen de ketenpartners. Aangegeven wordt of er ten behoeve van de koppelingen technische aanpassingen noodzakelijk zijn aan bestaande ICT toepassingen.

Definitief ontwerp

Het ontwerp van de applicatie E-Portfolio VIER is uitgetest met leerlingen van De Ortolaan en Kwadrant in een pilot binnen de leerwerkvoorziening bij de Risse Groep. Op basis van de ervaringen werd het ontwerp definitief gemaakt en opgeleverd aan de projectpartners en Kennisnet.

3.2 De behaalde resultaten en conclusies per product

Plan van Aanpak (Projectplan)

Op 30 oktober 2007 is het concept projectplan besproken met de verantwoordelijke commissie voor de regeling implementatie en uitwisseling E-Portfolio 2007-2008. De commissie heeft de indruk dat het UWV een te sterk sturende rol heeft in het concept projectplan. UWV is immers een partner in de keten waarvan het in eerste instantie niet de bedoeling is dat jongeren daar terecht komen. De rol van de Ortolaan (penvoerder) en OBA MileStones BV (ICT- bedrijf) mag daarentegen zwaarder worden aangezet om aan te geven op welke wijze een complexe afspraak als e-portfolio NL door de projectgroep geïmplementeerd gaat worden. Nadat deze feedback door de projectgroep naar tevredenheid van Kennisnet is verwerkt in het definitieve projectplan is goedkeuring verstrekt.

Behoeftonderzoek

Uit de vragenlijsten komen de volgende resultaten en conclusies per groep naar voren:

Leerlingen

De leerling blijkt voor wat betreft technische vaardigheden goed in staat om met een digitaal portfolio te werken. De leerlingen van het Voortgezet Speciaal Onderwijs hebben voldoende affiniteit en ervaring met pc-gebruik om probleemloos met een eenvoudige internet applicatie te werken.

Er komen wel enkele aandachtspunten voort uit het onderzoek waarmee rekening moet worden gehouden. Zo weten de meeste leerlingen niet precies wat onder een portfolio verstaan wordt.

Ook de perceptie van voor- en nadelen verdient daarmee aandacht. De leerlingen geven bijvoorbeeld aan wel de resultaten in hun portfolio te willen laten zien (zoals behaalde certificaten en diploma's), maar niet het ontwikkelproces, omdat ze bang zijn voor negatieve reacties hierop.

Voor de doorgaande leerlijn is het echter belangrijk om de informatie, juist op de schakelpunten, zo volledig mogelijk aan te leveren. Dit opdat leraren, stagebedrijven en toekomstige werkgevers een goed beeld krijgen van de leerling, zowel ten aanzien van de opgedane competenties alsook voor wat betreft de ontwikkelpunten. Vanwege het eigenaarschap doet dit een groot beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de leerling.

Het is dan ook van belang de leerlingen goede en duidelijke begeleiding te bieden bij het gebruik van het E-Portfolio.

Voor deze doelgroep is eenvoudig taalgebruik essentieel. Ook is het belangrijk om aan te sluiten op de belevingswereld van de leerlingen.

De Begeleiders

Uit de resultaten van de interviews met de begeleiders van de leerlingen blijkt dat de terminologie zoals gehanteerd wordt in de Afspraak E-Portfolio NL niet zonder meer duidelijk is. Er wordt naar voren gebracht dat er behoefte is aan een vertaling naar een meer eenduidig begrippenkader, dat ook voor de leerling begrijpelijk is. Ook is voor veel begeleiders het onderscheid tussen het E-Portfolio en het leerling-dossier niet helder.

Afgezien van de gebruikte terminologie worden over het algemeen de in de Afspraak E-Portfolio NL genoemde data-elementen relevant bevonden. Voor de onderdelen "relaties en netwerken" en "evaluaties" en "reflecties" (al dan niet kwalificerend) bestaat bij begeleiders twijfel over het belang om deze in E-Portfolio VIER op te nemen. Bij het instrueren van begeleiders zal aan de geringe gepercipieerde verschillen aandacht te worden besteed.

Alle begeleiders geven verder aan diverse gegevens te willen toevoegen aan het E-Portfolio. Dit zijn gegevens die buiten de Afspraak E-Portfolio NL vallen. Het betreft hier vooral diagnostische gegevens, testresultaten en handelingsplannen. Ook praktische gegevens zoals data over de stageplaats worden gemist.

Het belang van draagvlak voor de implementatie van een digitaal portfolio wordt benadrukt. Op dit moment wordt namelijk de meeste informatie over leerlingen mondeling doorgegeven. Er bestaat zorg voor een veelheid aan invoerwerkzaamheden. Men adviseert voldoende aandacht te besteden aan de toegevoegde waarde van het e-portfolio voor leerlingen en coaches en ook docenten te tonen: kortom "what's in it for them?".

De systeembeheerders

Uit de vragenlijsten voor de diverse systeembeheerders blijkt dat de huidige ICT infrastructuur voldoende is ingericht voor de introductie van het E-Portfolio VIER. Zowel op de scholen als binnen de stage- omgeving zijn er voldoende werkplekken met internet beschikbaar voor zowel de leerlingen als hun begeleiders.

Uit de analyse van de huidige systemen die worden gebruikt (leerlingenadministratie, leerling volg systeem, elektronische leeromgeving) blijkt dat er voldoende mogelijkheden bestaan voor een eenmalige export vanuit deze systemen om de gegevens voor het E-Portfolio aan te leveren. De mogelijkheden van een koppeling tussen deze systemen en het E-Portfolio dient nader onderzocht te worden.

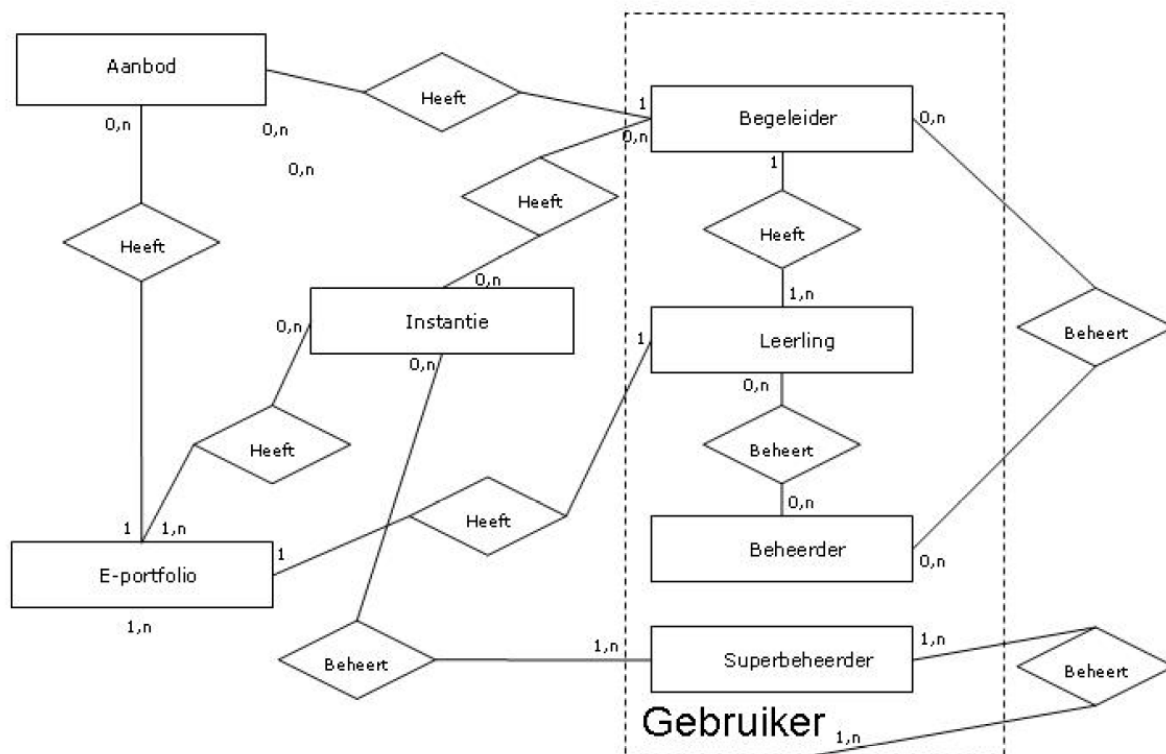
Overige conclusies

Zowel onder de leerlingen als onder de begeleiders bestaat een sterke behoefte aan het gebruik van eenvoudige taal. De leerlingen hebben moeite met moeilijkere begrippen. Wanneer deze groep van leerlingen het taalgebruik binnen het E-Portfolio niet begrijpt, zal de motivatie snel afnemen.

De begeleiders van de leerlingen willen vooral eenduidige definities van de gehanteerde begrippen. De gebruikte terminologie mag niet afhankelijk zijn van de interpretatie van degene die het portfolio vult. Aangeraden wordt dan ook zoveel mogelijk gebruik te maken van landelijk geaccepteerde terminologieën en tevens zoveel mogelijk aan te sluiten bij de behoeftes van werkgevers. Het E-portfolio is voor deze doelgroep immers een belangrijk hulpmiddel om zich te profileren op zoek naar werk. Ook wil men voor de leerlingen graag een begrippenlijst, waarin in zogenaamde 'Jip-en-Janneke-taal' de terminologie van het E-Portfolio wordt uitgelegd.

Privacy speelt bij dit project tot slot ook een belangrijke rol. Een portfolio bestaat bijna geheel uit persoonsgegevens en het is dus belangrijk om deze gegevens goed af te scherm. Zowel door de leerlingen als de begeleiders werd hierop gewezen. Het E-Portfolio is eigendom van de leerling. De leerling moet dan ook expliciet toestemming geven aan derden om delen van het portfolio te kunnen bekijken.

Functioneel ontwerp

Het instructieboekje en de privacyovereenkomst

Beide producten zijn te downloaden via www.milestoneseportfolio.nl

Service Level Agreement (SLA) en Documentatie systeemaanpassingen

Deze twee deelproducten zijn geïntegreerd, waarbij het voor de projectpartners van belang is dat in de SLA door OBA MileStones BV wordt toegezegd dat de projectpartners gedurende twee jaren gratis van de opgeleverde applicatie gebruik mogen blijven maken.

Uitwisselingsmogelijkheden

De projectpartners hebben vastgesteld dat bij de scholing en arbeidstoeleiding van arbeidsgehandicapte jongeren met gedragsstoornissen en sociaal-emotionele problematiek veel partijen zijn betrokken. Deze actoren gebruiken eigen informatiesystemen voor registratie van gegevens en het volgen van de ontwikkeling van de jongeren. Bij overgangssituaties van school naar vervolgonderwijs, naar stage of werk is informatie niet op elkaar afgestemd en moeilijk uitwisselbaar. Dit belemmert het traject van scholing naar arbeid.

Bij de ontwikkeling van E-Portfolio Vier is dan ook vastgesteld dat het systeem niet alleen voor wat betreft gebruiksmogelijkheden en taalgebruik volledig afgestemd zou moeten zijn op de doelgroep. Binnen de kaders van Kennisnet dient er verder voor te worden gezorgd dat E-Portfolio Vier voldoet aan de "Afspraak, NTA 2035: 2008 E-portfolio NL - Het uitwisselen van e-portfolio's volgens een toepassingsprofiel op basis van de IMS ePortfolio."

Door E-Portfolio VIER op basis van deze afspraken te ontwikkelen, is het voor de leerlingen mogelijk geworden informatie uit te wisselen met andere portfoliosystemen binnen het domein van leren en werken die volgens de specificaties van deze standaard zijn ontwikkeld.

Bij projectpartner De Ortolaan wordt gewerkt met een elektronische leeromgeving, ZIP4. Door gebruik te maken van E-Portfolio Vier wordt het mogelijk het portfolio van de leerling te implementeren in de elektronische leeromgeving.

Projectpartner De Risse biedt leerlingen van projectpartners De Ortolaan en Het Kwadrant middels een leerwerk omgeving stagemogelijkheden. Door gezamenlijk gebruik te maken van E-Portfolio Vier kan binnen de leerwerk omgeving van de Risse volledig voortgebouwd worden aan het portfolio dat de leerling op school heeft ontwikkeld.

Vanuit de samenwerking met projectpartner UWV wordt momenteel nog onderzocht of arbeidsgehandicapte leerlingen met behulp van de reeds aanwezige gegevens in E-Portfolio VIER de Wajongaanvraag kunnen starten.

Met het CWI is samenwerking gezocht om bij de bemiddeling van de jongeren naar de arbeidsmarkt voor het samenstellen van de CWI Werkmap gebruik te maken van de informatie uit E-Portfolio VIER. Het CWI ondersteunt deze informatie- uitwisseling van harte, maar beschikt momenteel nog niet over de middelen om de systemen volledig volgens de standaard ter beschikking te stellen.

Definitief ontwerp

Op 31 oktober 2008 is het definitieve ontwerp van de applicatie opgeleverd aan Kennisset. Kennisset heeft op diezelfde dag laten weten dat de validatietesten succesvol waren uitgevoerd en dat de applicatie volledig voldoet aan de standaard voor uitwisselingsmogelijkheden, de NTA 2035: E-portfolio NL op basis van internationale IMS standaard voor ePortfolio's.

3.3 Deelname plugfest

Het ICT PlugFest, georganiseerd door Kennisnet ICT op 11 juni 2008, betrof een informele en besloten bijeenkomst voor systeemleveranciers en contentaanbieders in het kader van het E-Portfolio project. Bij deze bijeenkomst zijn de afspraken en implementaties in de praktijk getoetst. De acht door kennisnet gesubsidieerde projecten waren hierbij aanwezig en presenteerden de tot dan toe behaalde resultaten.

Het programma van de bijeenkomst opende met de ontvangst van alle partijen. Vervolgens kwamen de verschillende testscenario's aan de orde. Na de lunch zijn de PlugFest resultaten besproken en volgde een presentatie over de 'Nen-normcommissie' door Jos van der Arend.

De doelstellingen van het PlugFest waren: het valideren van de oplossingen in de projecten en het uitwisselen van kennis en ervaring over het gebruik van de afspraak e-portfolio.

Het PlugFest bestond uit drie testscenario's:

- import van een pakket op basis van de e-portfolio afspraak in het portfolio systeem
- export van het geïmporteerde pakket
- importeren van een pakket vanuit een ander systeem (showcase op basis van de e-portfolio afspraak)

Daarnaast werden ervaringen uitgewisseld tussen de verschillende projecten. Vervolgens is de diverse partijen gevraagd live een demo te tonen, betreffende het im- en exporteren van bestanden.

In het tweede gedeelte van de bijeenkomst zijn de knelpunten besproken die tijdens het ontwikkelen van het portfolio zijn ontstaan. Daarnaast is nogmaals het doel van het e-portfolio project duidelijk gemaakt: de daadwerkelijke uitwisseling tussen verschillende portfoliosystemen en andere systemen op grond van de e-portfolio afspraak.

Een belangrijk punt tijdens de bijeenkomst vormde het advies van Kennisnet aan de leveranciers om duidelijk naar de scholen toe te communiceren in welke mate het desbetreffende portfoliosysteem de e-portfolio afspraak ondersteunt. Wellicht zal Kennisnet een e-portfolio koopwijzer hiervoor het samenstellen.

Voor de werkgroep E-Portfolio VIER kende het PlugFest een voorspoedig verloop. E-Portfolio VIER behoorde met twee andere projecten tot de drie waarvan de voortgang en de tot dan bereikte resultaten als positief werden beoordeeld.

3.4 Pilot

Pilot bij de Risse bedrijven.

Na oplevering van de applicatie op 28 augustus 2008 aan de werkgroep is op 1 september 2008 bij de Risse de pilot gestart. Hieraan voorafgaand is voor de zomervakantie van de scholen op 3 juli een introductiebijeenkomst georganiseerd voor de begeleiders en het management van betrokken organisaties. Tijdens deze bijeenkomst is met de deelnemers van gedachten gewisseld over:

- Waarom is er een e-portfolio voor het speciaal onderwijs nodig?
- Waaruit bestaat een e-portfolio?
- Hoe ziet een e-portfolio eruit (screenshots applicatie)?
- Wat zijn de randvoorwaarden voor een succesvolle pilot?

Op basis van de input uit de bijeenkomst is een draaiboek voor de pilot opgesteld (zie bijlage).

Na de zomervakantie is de pilot opgestart en zijn er vier trainingsbijeenkomsten geweest voor vijf begeleiders van de Ortolaan, Kwadrant en Risse. Met veertien leerlingen is het werken met de applicatie getest. De reacties waren positief. Het doel en de toegevoegde waarde worden begrepen en onderschreven. De toegepaste techniek en het gehanteerde taalgebruik sluiten aan bij doelgroep. De instructie is duidelijk.

Middels evaluatieformulieren (zie bijlagen) voor training en applicatie zijn verbeterpunten in kaart gebracht. Uit de pilot kwam naar voren dat het onderdeel Persoonlijk Ontwikkel Plan en de hierbij behorende actieplanning in de huidige opzet van de applicatie voor de leerlingen te complex is. De coaches zien daarenboven graag een nauwere aansluiting van dit onderdeel op de handelingsplanning binnen het onderwijs. Aan beide wensen werd tegemoet gekomen middels een gewijzigde POP/PAP module die momenteel wordt gebouwd en nog dit jaar in de pilotomgeving wordt getest.

Uit de pilot komt verder naar voren dat het van groot belang is dat het werken met het e-portfolio een wezenlijk onderdeel wordt van het onderwijsleerproces, dan wel werkproces. Hier moet wel een duidelijk besluit van het management aan ten grondslag liggen. Geadviseerd wordt veel aandacht te besteden aan het creëren van draagvlak binnen de organisaties bij de bredere invoering van het e-portfolio.

De begeleiders in de pilotgroep zijn enthousiast over de interactie die ontstaat door E-portfolio VIER met de leerling. Vooral de mogelijkheden om samen met de leerlingen een plan te maken om te werken aan de gestelde doelen wordt als een meerwaarde beschouwd. Voorafgaand aan de pilot bestond wel de nodige scepsis ten aanzien van "weer een nieuw project". Gelukkig sloeg deze scepsis om in enthousiasme en zag het management van de deelnemende organisaties ook de noodzaak in om tijd en middelen in het jaarplan in te ruimen om verdere verspreiding van E-portfolio VIER mogelijk te maken.

3.5 Samenwerking projectpartners

Projectpartners hadden besloten om voor de operationele uitvoering van de ontwikkeling van het e-portfolio een werkgroep in te stellen. De werkgroep stond onder voorzitterschap van Rene Schreurs de projectcoördinator van de Ortolaan en uit de projectpartners:

- Josanne van Delden (Het Kwadrant)
- Helma van Happen (Risse)
- Yvonne Kremers (OBA MileStones)
- Bram Barkhuysen (OBA MileStones)
- Michael den Outer (UWV)

en is vanaf januari 2008 maandelijks in negen bijeenkomsten bijeengewees. Gedurende de eerste maanden van het project bleek dat de taakstelling, om binnen de planperiode zowel inhoudelijk alsook technisch volgens de standaard een volledig nieuw e-portfolio systeem te ontwikkelen en te testen, voor de werkgroep moeilijk te realiseren zou worden. Besloten werd de werkgroep in maart uit te breiden met Adelin Remy (Ortolaan, GZ psycholoog) en Henry Nieuwenhuizen (OBA MileStones, A&O psycholoog).

De samenwerking tussen de projectpartners was goed, waarbij afhankelijk van de fase van het project partners meer of minder op de voorgrond traden. Zo was De Ortolaan leidend wat betreft de ontwikkeling van content en OBA MileStones voor de techniek. Kwadrant en Risse vervulden naast de Ortolaan een belangrijke rol bij de test van E-portfolio VIER.

Lof heeft de werkgroep geogst voor de wijze waarop ervaring opgedaan kon worden met E-portfolio VIER. Met het scheppen van goede randvoorwaarden (tijd en middelen), een interessante de introductie is in de pilot krediet opgebouwd voor de bredere implementatie.

Ondersteuning van Kennisnet:

Kennisnet heeft de projectpartners tijdens het proces goed ondersteund. In de personen van Marieke Donkervoort en Jos van der Arend kon de werkgroep zowel procesmatig alsook vakinhoudelijk rekenen op bekwame adviseurs. Alle projectpartners zijn daarin unaniem zeer positief. Een ieder heeft zich door de ondersteuning van Marieke Donkervoort en Jos van der Arend onder andere qua kennis en kunde verrijkt. Onze dank daarvoor.

4. Knelpunten

4.1 Ontwikkeling van de applicatie binnen de afspraak E-portfolio-NL

Het E-Portfolio VIER is bedoeld voor kinderen en jongeren met gedragsstoornissen en sociaal-emotionele problematiek. Door deze problematiek is het nodig om de ontwikkelde e-Portfolio NL standaard op een 'speciale' manier toe te passen.

Allereerst is het belangrijk het taalgebruik in de vraagstelling aan te passen. Daarvoor heeft de werkgroep de complete standaard omgezet in eenvoudige 'Jip en Janneke' taal. Ook de vraagstelling bij de in te vullen velden is kort en eenvoudig gehouden, met daarbij veel voorbeelden.

Om de leerling tegemoet te komen, wordt in E-Portfolio VIER ook gebruik gemaakt van keuzelijsten. De leerling vindt het prettig wanneer deze met behulp van de lijsten een keuze kan maken uit vaststaande antwoorden. De E-portfolio NL standaard is hier echter niet in voorzien. Daardoor ontstaan vervolgens problemen met het importeren van portfolio's.

Door zelf ingevoerde tekst te importeren kunnen er ook verschillen ontstaan door bijvoorbeeld spelfouten. Dit is opgelost door de lijsten vrij uitbreidbaar te maken. Onze voorkeur zou echter zijn geweest om veel voorkomende lijsten middels de afspraak te reguleren.

Naast het taalgebruik en de vraagstelling is ook rekening gehouden met de veelheid van gegevens. Wanneer er een teveel aan gegevens op het scherm getoond worden, verliest de jongere het overzicht. Er is daarom gezorgd voor voldoende afwisseling en witruimte. Hierbij is dus het groeperen van informatie van groot belang.

Voor het groeperen van informatie is gekozen voor het gebruik van tabbladen. Om de tabbladstructuur ook na exporteren en weer importeren te behouden, is ervoor gekozen de categorie van het tabblad mee te geven in het veld 'korte omschrijving'. Wanneer gegevens niet voldoen aan deze structuur, omdat ze uit een ander systeem afkomstig zijn, zullen deze gegevens worden weergegeven op het tabblad 'Overig'.

Het grootste gemis in de gegevensstructuur zoals aangeboden in de standaard, was in het onderdeel Ontwikkelingsvoorwaarden. De standaard is in dit onderdeel met name gericht op voorwaarden van fysieke aard. Voor deze doelgroep zouden wij echter ook graag voorwaarden opnemen met betrekking tot de manier van leren, bijvoorbeeld leren in de praktijk, en voorwaarden met betrekking tot de sociale omgang, bijvoorbeeld een prikkelarme omgeving of hoe om te gaan met vormen van autisme.

4.2 E-Portfolio versus het elektronisch leerdossier(ELD)

Gedurende de eerste maanden van het project is intensief gesproken over de behoefte van de verschillende partijen in de keten aan uitwisselbare informatie. Met name voor het vervolgonderwijs, binnen de stage omgeving en voor het UWV is het immers van belang te kunnen beschikken over gevalideerde informatie. Gaandeweg het project is de focus steeds meer op het eigenaarschap van de leerling komen te liggen, met de leerling als eerste belanghebbende bij competentiegericht onderwijs en ter ondersteuning van een leven lang leren met de leerling aan het stuur. Door te werken met deze materie heeft de werkgroep zelf ervaren dat er een onderscheid bestaat tussen het elektronisch leerdossier dat eigendom is van de school en het e-portfolio van de leerling.

4.3 Begroting

Het is niet haalbaar gebleken om binnen de projectbegroting een e-portfolio applicatie voor deze specifieke doelgroep te ontwikkelen, te bouwen en uit te testen. Met name de projectpartners De Ortolaan (contentontwikkeling) en OBA MileStones (adviesing, projectmanagement & technische ontwikkeling) hebben meer dan aanvankelijk was voorzien moeten investeren om de doelen en de planning te behalen. Derhalve is na overleg met partners besloten hierop de begroting enigszins te wijzigen. Ook met de projectleider van Kennisnet ict is deze wijziging in de begroting besproken.

Uit onderstaand overzicht is op te maken hoe de oorspronkelijke begroting, zoals opgenomen in het projectplan is aangepast aan de reële inzet van uren door partners.

Gewijzigde ureninzet inzet partners in project E-portfolio VIER (zie begroting projectplan eindversie 27 februari 2008)

<i>Ureninzet en kosten</i>	<i>begroot</i>	<i>gerealiseerd</i>
Ortolaan		
Eigen bijdrage	75 uur x € 55 = € 4.250	75 uur x € 55 = € 4.250
Inzet subsidie	467 uur x € 55 = € 25.700	507 uur x € 55 = € 27.850
OBA		
Eigen bijdrage	60 uur x € 100 = € 6.000	60 uur x € 100 = € 6.000
Inzet subsidie	400 uur x € 100 = € 40.000	480 x € 100 = € 48.000
Kwadrant		
Eigen bijdrage	20 uur x € 55 = € 1.100	20 uur x € 55 = € 1.100
Inzet subsidie	130 uur x € 55 = € 7.150	30 uur x € 55 = € 1.950
Risse		
Eigen bijdrage	20 uur x € 55 = € 1.100	20 uur x € 55 = € 1.100
Inzet subsidie	130 uur x € 55 = € 7.150	40 uur x € 55 = € 2.200
Subtotaal eigen bijdrage		€ 12.000
Subtotaal subsidie kennisnet		€ 80.000
Totaal uitgaven		€ 92.000

Toelichting

Ortolaan ontvangt op basis van gerealiseerde uren niet € 25.700 maar € 27.500 subsidie
 OBA ontvangt op basis van gerealiseerde uren niet € 40.000 maar € 48.000 subsidie
 Kwadrant ontvangt op basis van gerealiseerde uren niet € 7.150 maar € 1.950 subsidie
 Risse ontvangt op basis van gerealiseerde uren niet € 7.150 maar € 2.200 subsidie
 UWV ontvangt zoals ook begroot geen subsidie.

5. Het vervolg

Momenteel wordt de POP/PAP structuur van de applicatie aangepast, welke nog dit jaar in de pilotomgeving zal worden uitgetest. Binnen De Ortolaan worden voorbereidingen getroffen voor een bredere implementatie. Ook binnen Kwadrant en De Risse wordt momenteel onderzocht of bredere implementatie – en gebruik van E-portfolio VIER op korte termijn mogelijk is.

De huidige applicatie is vooral toegespitst op de Arbeidsgerichte leerweg. De Ortolaan wil tevens onderzoeken of toepassing voor de leergerichte trajecten mogelijk is en of in het kader van de doorgaande leerlijn ook uitbreiding mogelijk is naar de groepen van het speciaal basisonderwijs. OBA MileStones heeft toegezegd dat de projectpartners gedurende twee jaar gratis van de applicatie gebruik mogen blijven maken.

Vanwege het belang dat gehecht wordt aan het verspreiden van de resultaten van dit project is ook de website www.milestoneseportfolio.nl ontwikkeld. Verder is de WEC- raad op de hoogte gesteld van ontwikkeling van E-portfolio VIER en ook op de websites van Kwadrant, Risse en de Ortolaan zal een link worden geplaatst naar voornoemde website.

Daarnaast is ook tijdens het Congres 'De Omslag' <http://www.vanwajongnaarwerk.nl> de applicatie E-portfolio VIER getoond aan diverse schoolleiders uit het speciaal onderwijs. De reacties waren zeer positief. Uit de reacties kwam concreet naar voren, dat er specifiek behoefte bestaat aan het 'ombouwen en aanpassen' van E-portfolio VIER voor gebruik door REC 1,2 en 3 scholen. Een grote uitdaging, die de komende maanden robuust zal worden aangegaan. Onderzoek naar verdere subsidiemogelijkheden in deze is in volle gang en ook worden hiertoe al gesprekken gevoerd.

Bijlagen

I Draaiboek Pilot E-portfolio VIER Risse

Datum	Werknaam	Wie	Waar	Wat	Waarmee
3 juli 15.00	Introductiebijeenkomst	H. Nieuwenhuizen A.Remy Medewerkers Pilot E-portfolio	Risse	Introductie e-portfolio Presentatie draaiboek Inventarisatie knelpunten	Laptop & beamer Draaiboeken Pilotmappen
Vóór 28-08	Vaststellen pilot-groep	R.Schreurs Medewerkers Pilot E-portfolio	Risse	Lijst van 15 leerlingen die kunnen deelnemen aan de pilot en verdeeld zijn over 4 fases + nazorg en de medewerkers	Leerlinglijst pilot Risse-Ortolaan
1 september	Werken met E-portfolio vier deel 1	A.Remy H.Nieuwenhuizen Yvonne Kremers Coaches Pilot E-portfolio	Risse	<ul style="list-style-type: none"> • Presentatie E-portfolio 4 • Introductiewijze bij leerlingen • Introductie van invoer startgegevens • Opdracht voor periode 1 	Computer Netwerk Internet Pilot-map
1 september	Communicatie naar ouders	R.Schreurs		Brief met uitleg over pilot en privacy	
9 september	Communicatie naar leerlingen	Medewerkers Pilot E-portfolio	Risse	Uitleg over e-portfolio	Computer Netwerk Internet Pilot-map
1-14 september	Invoeren startgegevens	Medewerkers Pilot E-portfolio Deelnemende leerlingen	Risse	Invoeren startgegevens door leerlingen	Computers, dossiers en NAW-gegevens leerlingen Begeleidingstijd
15 september	Werken met E-portfolio vier deel 2	A.Remy Yvonne Kremers Medewerkers Pilot E-portfolio	Risse	<ul style="list-style-type: none"> • Invullen evaluatieformulier • Uitwisselen ervaringen • Introductie invoeren POP • Opdracht voor periode 2 	Computer Netwerk Internet Pilot-map
15-28 september	Invoeren POP en PAP's leerlingen	Medewerkers Pilot E-portfolio Deelnemende	Risse	Invoeren POP en POP door leerlingen	Computers, handelingsplan leerlingen

		leerlingen			Begeleidingstijd
29 september	Werken met E-portfolio vier deel 3	A.Remy Yvonne Kremers Medewerkers Pilot E-portfolio	Risse	<ul style="list-style-type: none"> • Invullen evaluatieformulier • Uitwisselen ervaringen • Introductie invoeren Showcase Portfolio • Opdracht voor periode 3 	Computer Netwerk Internet Pilot-map
1-19 oktober	Invoeren PAP's leerlingen	Medewerkers Pilot E-portfolio Deelnemende leerlingen	Risse	Invoeren showcase door leerlingen	Computers, prestatiebewijzen leerlingen Begeleidingstijd
20 oktober	Werken met E-portfolio vier deel 4	A.Remy Yvonne Kremers Medewerkers Pilot E-portfolio	Risse	<ul style="list-style-type: none"> • Invullen evaluatieformulier • Uitwisselen ervaringen • Bespreken wenselijke wijzigingen E-portfolio vier 	Computer Netwerk Internet Pilot-map
1-november	Verslag pilot	R.Schreurs A.Remy Y.Kremers Henry Nieuwenhuizen	Horn	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluatie • Verbeterplan E-portfolio vier 	Evaluatieformulieren Notulen ervaringen Lijst verbetervoorstellen

II Evaluatieformulieren

Evaluatieformulier opdracht van maak een keuze voor maak een keuze

Naam Invuller maak uw keuze

Functie maak uw keuze

Aantal leerlingen onder begeleiding in de pilotgroep maak een keuze

Er was voldoende tijd voor het bespreken van de introductie met de leerlingen

ja nee Opmerking

Er was voldoende tijd voor het invoeren van het e-portfolio met

1 leerling ja nee Opmerking

2 leerling ja nee Opmerking

3 leerling ja nee Opmerking

De training heeft mij achteraf bekeken voldoende voorbereid op het werken aan het e-portfolio met de leerlingen

ja nee Opmerking

De leerling kon na mijn uitleg met enige begeleiding op afstand voldoende uit de voeten met maak een keuze

ja nee Opmerking

ICT-opmerkingen naar aanleiding van het werken met de leerling aan het e-portfolio

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Taal-opmerkingen naar aanleiding van het werken met de leerling aan het e-portfolio

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

(Didactische) opmerkingen naar aanleiding van het werken met de leerling aan het e-portfolio die van belang zijn bij een volledige implementatie binnen de Ortolaan

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

De technische voorzieningen in het ICT-lokaal zijn voldoende
 ja nee Opmerking

Evaluatieformulier training maak een keuze

Naam Invuller maak uw keuze
 Functie maak uw keuze
 Aantal leerlingen onder begeleiding in de pilotgroep maak een keuze

Ik had voldoende tijd de agenda van de training
 ja nee Opmerking

Er was voldoende ruimte voor het bespreken van de introductie bij de leerlingen
 ja nee Opmerking

De training heeft mij voldoende voorbereid op het werken aan het e-portfolio met de leerlingen
 ja nee Opmerking

Ik heb na de knoppen cursus voldoende kennis over werken met maak een keuze
 ja nee Opmerking

ICT-opmerkingen naar aanleiding van het oefenen met mijn e-portfolio

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Taal-opmerkingen naar aanleiding van het oefenen met mijn e-portfolio

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Didactische opmerkingen naar aanleiding van het oefenen met mijn e-portfolio die van belang zijn bij implementatie

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Er was voldoende ruimte voor vragen bij de “knoppencursus
ja nee Opmerking

De technische voorzieningen in het ICT-lokaal zijn voldoende
ja nee Opmerking

Er was voldoende ruimte voor het inbrengen van niet geagendeerde maar belangrijke vragen
ja nee Opmerking

Algemene opmerkingen